

FTAMP 14.35.07

<https://doi.org/10.51889/2021-4.2077-6861.10>Ж. У. КОБДИКОВА¹, А. БЕЛЕГОВА¹, М. К. БУЛАКБАЕВА², А. К. ТОЛКЫНБАЕВА³¹Туризм және спорт академиясы, ²Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,³Аль-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті (Алматы, Қазақстан)

zhuk53@mail.ru, abelegova@mail.ru, mina_1@mail.ru, aigerim.kenzhekhan@mail.ru

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Аңдатпа

Мақалада жоғары оқу орындарындағы оқу процесін технологияландыру үрдісі, білім беру сапасын жаңарту, білім беру субъектілері арасындағы қатынастарды қайта ойластыру, материалдық-техникалық шығындарды оңтайландыру туралы ғылыми жарияланымдар деректеріне теориялық талдау және жалпылау жүргізілді. Педагогикалық технология ұғымына байланысты ғалымдардың түрлі көқарастары келтірілді. Оқыту технологиялары мен оқытудың интербелсенді әдістерінің айырмашылығы, оқытудың “Үшөлшемді әдістемелік жүйесі (ҮӘЖ)” атты педагогикалық технологиясын оқу процесіне енгізу негізінде оқыту сапасын арттыру және сапаны өлшеу жолдары көрсетіледі. Білім алушының оқудағы жетістіктерін (күзиреттілік деңгейін) квалиметриялық амал негізінде бағалау критерийлері сипатталады. Оқу пәні аясында білім алушының даму траекториясын мониторинг жүргізу арқылы қадағалау, дарынды тұлғаны анықтап, оның өз бетімен дамуына жағдай жасау сияқты көкейтесті мәселелерді технологиялық амал негізінде тиімді шешу жолдары ұсынылады.

Түйін сөздер: оқыту технологиялары; интербелсенді әдістер; оқытудың “Үшөлшемді әдістемелік жүйесі” оқыту сапасы; сапаны өлшеу; квалиметриялық амал; бағалау критерийлері; даму траекториясы; мониторинг

Кіріспе. Ғылыми-техникалық прогресс, экономикалық және саяси реформалар нәтижесінде пайда болған жаһандық өзгерістер білім берудегі қайтымсыз өзгерістерге әкелді. Дәстүрлі білім беру жүйесі мен өзін-өзі танудың және өзін-өзі дамытудың гуманистік тенденциялары арасындағы қайшылықтарды жою үшін оқу процесін ұйымдастырудың тиімді құралдарын іздеу *өзекті мәселеге* айналды. Білім беруді технологияландыру идеялары білім беру жүйелерінің тиімді жұмыс істеу қажеттіліктеріне және болжамды нәтижелерге қол жеткізу шығындарының азаюына байланысты *өзекті* болып отыр. Технологиялық тәсіл білім беру әлеуеті төмен, оның авторитаризмі, жеткіліксіз ақпараттылығы және әлсіз индивидуализациясы бар дәстүрлі оқыту мен бақылау

құралдарынан бас тартуға себеп болды, бұл басқару әсерін саралауға кедергі келтірді [1].

Негізгі бөлім. Оқу жүйесіне оқыту технологиясын енгізу, өзінің мәнділігін жоймайды, себебі тәжірбиемен әлеуметтік сұраныс оқытушыға деген талапты төмендетпей, керісінше жоғарылатуына негізделеді. Соңғы жылдары оқу үдерісін жақсарту үшін, оқыту технологиясын пайдалануға көп жағдайлар жасалынуда. Дидактиканың теоретикалық негізі мен оның практикалық құрамынан көрініс табатын оқытудың интерактивтік технологиялары: ойындар, тренингтер, кейстер, ойындық жобалаумен, креативті техникалармен және басқа да көптеген оқытудың тәсілдерімен жетілдірілуде. Өйткені тек осылар оқытушының метакомпоненті мен базалық компонентін арттырады. Сондықтан жоғары,

арнайы оқу орындарының оқытушыларында оқытудың технологиясын *іс жүзінде енгізу үшін психологиялық дайындығына жағдай жасап*, өз мамандығы үшін қажетті білім, біліктілігін қалыптастыруына *жол ашу керек* [2].

Ресейлік ғалымдар Е.Л. Александров, М.Г. Шульман, ғылыми ізденістерінде қарқынды дамып келе жатқан қазіргі қоғам жағдайында кәсіби әлеуметтенуін жеңілдететін қасиеттері бар мамандарды даярлаудың *өзектілігін атайды*. Оқу сабақтары барысында инновациялық технологияларды мақсатты пайдалану “субъект-субъект” қатынастарына әкеледі: оқытушының авторитаризмі студенттің өз кәсіби құзыреттілігін дамытуына ауысады, дейді [3].

Бүгінгі таңда инновациялық ізденіс көптеген білім беру мекемелерінің имиджінің бір бөлігіне айналды. Алайда, тез өзгеретін әлем жағдайында жоғары оқу орындарының (ЖОО) инновацияларға бейімділігі олардың білім беру ұйымы ретіндегі бәсекеге қабілеттілігінің шарты болып табылады. Білім беруде қолданылатын көптеген жаңалықтардың бірі – инновациялық өзгерістерді ЖОО-ның жұмысына және оның одан әрі даму процесіне енгізу [4].

Латын тілінен аударғанда “инновация” ұғымы “жаңару”, “жаңашылдық” немесе “өзгеріс” дегенді білдіреді. Бұл ұғым алғаш рет XIX ғасырда зерттеулерде пайда болды және бір мәдениеттің кейбір элементтерін екіншісіне енгізуді білдірді. XX ғасырдың басында білімнің жаңа саласы пайда болды, инновация – инновациялар туралы ғылым, оның аясында материалдық өндіріс саласындағы техникалық инновациялардың заңдылықтары зерттеле бастады.

Мақаланың *ғылыми маңыздылығы* – соңғы жылдары түрлі басылымдарда оқытудың инновациялық технологиялары жайында жарық көріп жүрген көптеген деректерді теориялық талдау және жалпылау болып табылады. Жоспарланған нәтижелерге қол жеткізу үшін ЖОО-да білім беру стандарттарына сәйкес білім берудің әртүрлі нысандары мен оқыту нысандарының

үйлесуі жоғары білім беру стратегиясына айналады. Педагогикалық ғылым нақты оқу жағдайларына өзгертуге болатын құралдарды ұсынады [5]. 1950 жылдардың ортасынан бастап оқытуға техникалық құралдарды енгізу педагогикалық технологияларды қолдануға педагогикалық кадрларды даярлауды қажет етті (В.П. Беспалько, М.В. Кларин, Г.К. Селевко, А.И. Уман және т. б.). Білім беру процесін ұйымдастырудың технологиялық тәсілі басымдыққа айналды (Л.С. Седаева, М.А. Тарасов және т.б.), ал зерттеушілер педагогикалық процесті жобалау кезінде оған жүгінеді (В.В. Юдин).

Зерттеудің мақсаты: ЖОО-дағы оқу процесін технологияландыру барысында білім беру сапасын арттырудың, білім беру субъектілері арасындағы қатынастарды қайта қарастырудың, студенттердің оқу жетістіктерінің нәтижесін әділ өлшеу арқылы олардың даму траекториясын қадағалаудың тиімді жолдарын ұсыну.

Әдебиеттерге шолу. Қазіргі қоғамда білім беруді технологияландыру түлек құзыреттерінде көрсетілген жоспарланған сапалы білім беру нәтижесін алу үшін басқарылатын білім ретінде қабылданады. Педагогикалық технология студенттердің қажетті құзыреттіліктерін қалыптастыруға ықпал ететін құралға айналады, оған заманауи дидактиканың инновациялық әдістері мен құралдарын қолдану арқылы қол жеткізіледі. Сонымен бірге, педагогикалық технология белгілі бір жүйеге сәйкес жасалады, оқу құралдарын таңдауды университет оқытушысы студенттердің мазмұнын, дидактикалық мақсаттарын, жағдайын және контингентін ескере отырып жүзеге асырады. Педагогикалық технологиялардың дамуы оқу процесін басқаруды, оның тиімділігін қамтамасыз ететін ұйымдастырушылық жағдайлар мен дидактикалық кешендерді құру кезінде мүмкін болады [6]. Демек, білім беруді технологияландыру ашық, зерттеушілік, дамытушылық, интеграцияланған, модульдік сипатқа ие, ол мәдениет, білім беру, ғылым және өндірістің әртүрлі салаларындағы инновациялық процестерде тұлғаның ойлау қабілетін технологиялауға және өзін-өзі жүзеге асыруға ықпал ететін

құзыреттілік және практикалық тәсілдер негізінде университеттегі оқу процесін ұйымдастыруды анықтайды.

Қазақстандық ғалымдар А.К. Мыңбаева, З.М. Садвакасова өздерінің жоғары оқу орындарында жинақтаған көпжылдық тәжірибесі негізінде жарық көрген оқу құралдарында оқытудың заманауи заңдылықтарын, принциптерін, әдістері мен тәсілдерін ескере отырып, инновациялық технологияларды жобалау және қолдану жолдарын сипаттайды. Технологиялар білім беру процесіндегі қадамдар тізбегін тұтас және кезең-кезеңмен іске асыруды қамтиды [7; 8].

Ресей ғалымдары: О.А. Черкасова өзінің зерттеу жұмыстарында [9; 10] инновациялық педагогикалық технологияларды жүзеге асырудың ерекшеліктерін қарастырады, оқытудың интерактивті формаларын қолдану ерекшеліктерін көрсетеді. Инновациялық технологияларды енгізу жолдарын анықтайды. Оқытудың интерактивті нысандары мен ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану мониторингін жүргізеді. Білім беру практикасы мен тәрбиесінде инновациялық технологияларды қолданудың интерактивті сипаты мен тиімділігін ашады; Е.В. Гущина өз еңбектерінде орта кәсіптік білім беру мекемесінде студенттердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру процесін қамтамасыз ететін оқытудың белсенді әдістері мен технологияларын таңдау мәселесін қарастырады. Мәскеу гуманитарлық университетінің колледжінің тәжірибесі оқу процесінде белсенді және интерактивті оқыту формаларын қолдана отырып, білім беру кеңістігін қалыптастыру моделін ұсынады [11]. Ресей білім академиясының академигі Н.В. Бордовскаяның пікірінше, технологияларды білім беру практикасында белсенді қолдану барысында:

– білім беру процесінің сапасы артады және оқытуға неғұрлым қолайлы жағдай туындайды, себебі, *оқу процесінің тиімділігі артады* (аз уақытта ақпараттың көп мөлшері ұсынылады және игеріледі, барлық субъектілердің позициясы өзгереді: *білім алу қызметі* өз бетімен ұйымдастырылады, ұстаздар тек бағыт-бағдар беру қызметін

атқарады; білім беру нәтижелері мен оларға қол жеткізу процесі үшін жауапкершілік жан-жақты күшейеді, сондай-ақ оқу материалдарының және басқа да ақпараттың қолжетімділігі, білім беру бағдарламаларын меңгеру тәсілдері мен шарттарын таңдау еркіндігі артады);

– оқу процесін қамтамасыз ету шығындарын оңтайландыру жүзеге асады (*тиімді білім беру процесі* оқытушы мен студенттің жүктемесін азайтады, ресурстарды оңтайландырады, репродуктивті жұмыс түрлеріне уақытты қысқартады, баспа материалдарын шығару шығындарын азайтады);

– жас ұрпақтың өз өмірі мен алған мамандығы бойынша ақпарат, техника арқылы және адамдармен бірігіп жасайтын жұмысында оны сәтті және төзімді ететін жалпы мәдениеті артады [12].

“*Педагогикалық технология* – оқыту формаларының, әдіс-тәсілдерінің, тәрбие құралдарының арнайы жиынтығын анықтайтын психологиялық-педагогикалық көзқарастар; бұл педагогикалық процестің ұйымдастырушылық және әдістемелік құралы”, – деген түсінікке сәйкес студенттердің құзыреттілігін қалыптастыру мақсатында ұйымдастырылған оқу процесі (Б.Т. Лихачёв) [13].

Бүгінгі таңда Қазақстандағы жоғары оқу орындары оқытушыларының, сонымен қатар дене шынықтыру институттары ғалымдарының да өз тәжірибесімен бөлісу мақсатында, күнделікті сабақтарына енгізіп отырған жаңалықтары туралы дайындаған мақалалары ғылыми педагогикалық басылымдарда жарық көруде [14-17].

Әдістеме. Инновация адамның кез-келген кәсіби қызметіне тән, сондықтан, әрине, зерттеу, талдау және іске асыру тақырыбына айналады. Жалпы, инновациялық процесс деген – инновациялық педагогикалық технологияларды құру, дамыту, пайдалану және тарату бойынша жүргізілетін кешенді қызмет. Ғылыми әдебиетте педагогикалық технологияны түрлі тұрғыдан қарастырады [18]:

1. Жеке қойылған мақсатқа жету әдістемесі. Мысалы, ауызша санау дағдысын қалыптастыру, білімді бағалау және т.с.с. тәсілдер технология болып саналады. Бұл

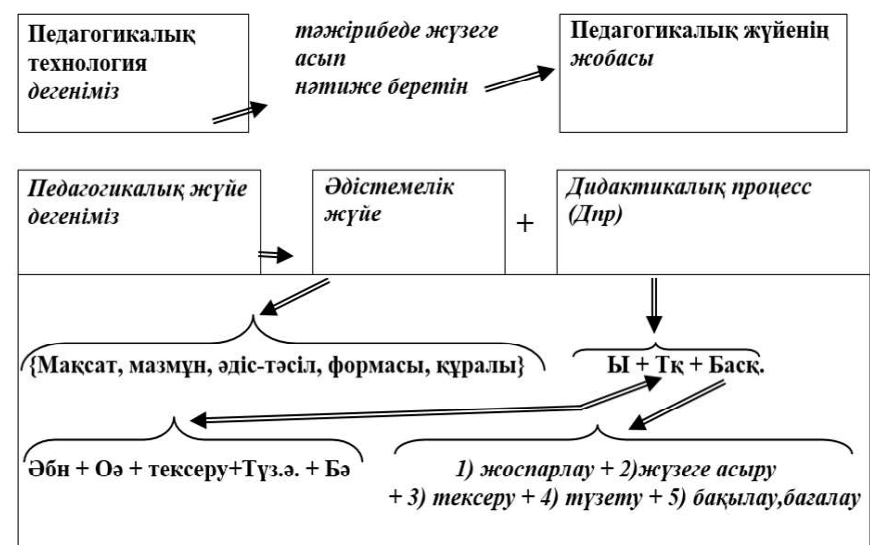
көзқарастың авторлары технологияның негізгі сипаттамасын – кепілді түрде оқыту мақсатына жетуді – негізге алып, жеке тәсілдерді технологияға теңестіреді. Бірақ, мұндай «технологиялар» тұтастай оқу процесін жобалауды қарастырмайды, тек оның жеке аспектілерін ғана қамтиды, сондықтан оқыту технологиясы шешуге міндетті дидактикалық проблемаларды шеше алмайды.

2. Жеке ғалымдар технологияны қойылған мақсатқа жеткізетін оңтайлы жүйе ретінде, белгілі бір дидактикалық алгоритм ретінде түсінеді. Бұл топқа бағдарламалы оқыту авторларын (Б.Скиннер, Н.Краудер, С.Пресси және т.б.) және оқу процесін алгоритмдеу идеясының авторларын (Л.И. Ланда, Н.Ф. Талызина және т.б.) жатқызуға болады. ХХ ғасырдың 60-шы жылдарының ортасынан оқытуды технологияландыру саласындағы жүйелі зерттеулер практикаға белсенді түрде бағдарламалы оқытуды енгізумен басталды. Бағдарламалы оқыту (программированное обучение) технологиясының ерекше белгілері: оқу материалының меңгеруге жеңіл жеке бөліктерге бөлінуі, оқушыларға белгілі бір әрекеттерді жүйелі орындау жөнінде нұсқаулардың берілуі, әр бөліктің меңгерілуінің тексерілуі: бақылау жұмысын дұрыс орындаған оқушылардың келесі қадамға көшуі, дұрыс орындай

алмаған жағдайда олардың көмек және қосымша түсіндірме алуы. Мұндай технологиялар нәтижеге жету кепілдігін береді, оқушылардың жеке қасиеттеріне (оқу қарқыны, үйрену деңгейі және т.б.) сай жеке оқытуды жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

3. Үшінші көзқарас бойынша, педагогикалық технология педагогикалық жүйенің жобасы ретінде қарастырылады. Мұнда сегіз негізгі элементтен тұратын педагогикалық жүйенің алғашқы бес элементі: мақсат, мазмұн, әдіс-тәсілдері, формасы, құралдарының жиынтығы (бұлар, негізінен, сабақ жоспарының элементтері) *әдістемелік жүйе* деп аталады. Сонымен қатар, барлық педагогикалық технологиялардың негізінде оқу процесін барынша оқушының өздік танымдық іс-әрекетіне бағыттау және оны мұғалімнің басқарушылық қызметінің арқасында жүзеге асыру қарастырылады. Бұған қоса, оқушы мен мұғалімнің оқу процесіне деген қызығушылығын (ынтасын) арттыратын ықпал болу керек. Аталған үш ұғым: қызығушылық (мотивация), оқушының танымдық іс-әрекеті, мұғалімнің басқарушылық қызметі *дидактикалық процесс* деп аталады және олар педагогикалық жүйенің соңғы үш элементі ретінде қарастырылады. Осы тұрғыдан В.П. Беспальконың анықтамасы ең толық болып табылады (1-сурет).

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ

1-сурет. Педагогикалық технология

Бұл жерде: Мақсат – өздігінен білім алу мақсаты (жаңаша пайымдалған мақсат).

Ы – ынталандыру, қызығушылығын ояту; *Тқ* – Оқушының танымдық қызметі; Ол төмендегі іс-әрекеттерден тұрады: *Әбн* – әрекеттің бағдарлық негіздері;

Оә – орындаушылық әрекеттер; *Түз.ә.* – түзету әрекеті; *Бә* – өзін-өзі бақылау, бағалау әрекеттері; *Басқ.* – педагогтың басқару функциялары;

1) *жоспарлау* + 2) *жүзеге асыру* + 3) *тексеру* + 4) *түзету* + 5) *бақылау, бағалау*).

Сонымен, педагогикалық технология деген не? Бұл сұраққа жауап беру үшін педагогикалық жүйе (ПЖ) ұғымын анықтап алайық. Педагогикалық жүйе деп белгілі бір қасиеттері бар тұлғаны қалыптастыруға ықпал ететін арнайы ұйымдастырылған, бір-бірімен өзара байланысты сегіз педагогикалық элементтің жиынтығын айтады [19]. Педагогикалық жүйе элементтерінің құрамына оқыту 1) *мақсаттары*, білім берудің 2) *мазмұны мен* 3) *әдістері*, ұйымдастыру 4) *формалары* немесе түрлері деп те айтуға болады және 5) *құралдары*, сондай-ақ 6) *оқушылар мен* 7) *мұғалімдердің* өзара байланысты *іс-әрекеті*, олардың 8) *қызығушылығы* кіреді.

Осылайша педагогикалық жүйенің мәнін аша отырып, академик В.П.Беспалько **педагогикалық технологияны** “практикада жүзеге асырылып, **нәтиже беретін** белгілі бір педагогикалық жүйенің (жоғарыда аталған сегіз элементтен тұратын) **жобасы**”, – деп анықтайды, яғни, 9-элемент ретінде нәтижені қоссақ, педагогикалық технологияның құрылымын шартты түрде былай белгілеуге болады: Педтехнология = Педжүйе + Нәтиже.

Сабақ *технологиялық амал негізінді* жүзеге асу үшін В.П.Беспалько келесі талаптардың орындалу қажеттілігін ерекше атап көрсетеді:

1) оқыту мақсаттарының диагностикалық (болжамдық) тұрғыдан қойылуы мен оқушылардың оқу материалын меңгеру сапасын, жалпы тұлғаның дамуын объективті түрде бақылау;

2) оқушының өзінің оқу-танымдық

іс-әрекетінің құрылымы мен мазмұнын анықтайтын оқу процесін жобалау;

3) бүкіл оқу-тәрбие процесінің тұтастығы (құрылымдық және мазмұндық) ұстанымын жүзеге асыру, педагогикалық жүйенің барлық сегіз элементтерінің өзара үйлесімді әрекеттесуі;

4) практикалық сабақ беруде педагогикалық экспромттарды барынша азайту, оқыту мақсаттарына (біртіндеп жететін аралық шағын мақсаттарға) кепілді түрде қол жеткізу.

Дәстүрлі педагогикалық жүйенің элементтері *аталған талаптарды қанағаттандырмайды*. Сондықтан педагогикалық жүйені жобалау процесін бастамас бұрын, ПЖ-ің жоғарыда көрсетілген сегіз элементтерінің барлығын жаңартып алып, оларды оқу процесінде жүзеге асырып, нәтиже алу керек. Нәтиже берген ПЖ-ің жобасы педагогикалық технология, деп аталатын болады.

Осыған орай, 1994 жылы жаңартылған педагогикалық жүйенің негізінде оқытудың “Үшелшемді әдістемелік жүйесі (ҮӘЖ)” атауымен отандық педагогикалық технология дайындалды [18] және соңғы 20 жыл ішінде еліміздің көптеген мектеп, гимназия, колледждерінің оқу процесінде пайдаланылуда. Сондай-ақ, аталған оқыту технологиясын ЖОО-ң оқыту үрдісіне де енгізуге болады. Оқытудың ҮӘЖ технологиясының құрылымдық мазмұнына тоқталайық.

1. Әдістемелік жүйенің басты компоненті – *оқыту мақсаты* – өздігімен дамуға ұмтылатын жеке тұлғаның қалыптасуына қолайлы *жағдай жасау*. Осылай жаңаша қойылған мақсат оқыту әдістемелік жүйесінің қалған бөліктерінің (мазмұн, әдіс-тәсіл, оқыту формасы мен құралдарының) олардың өзара байланыстағы қалыптарымен өзгертулерін талап етеді.

2. Тақырыптың *мазмұны* қарапайымнан күрделіге ауысып отыратын интерактивті деңгейлік тапсырмаларды орындау арқылы меңгеріледі. Интерактивті жаттығулар мен тапсырмалардың әдеттегіден басты айырмашылығы – олар тек меңгерілген мате-

риалды бекітуге ғана емес, жаңа тақырыпты өз бетімен меңгеруге де бағытталады. Сондықтан әр интерактивті тапсырма – бұл студенттерден ақпаратты қайта айтып беруді талап етпейтін, бірақ белгілі бір дәрежеде белгісіздікті қамтитын шығармашылық оқу тапсырмасы.

3. *Әдіс-тәсілдердің технологиядан айырмашылығы* – олар оқыту технологиясының құрамдас бөлігі болып келеді. Оқыту әдістерінің көптеген жіктелімдерінің ішінен *жаңартылған әдістер* ретінде *белсенді және интербелсенді оқыту әдістері* қолданылады [18]. Оқытудың *белсенді әдістерінің міндеті*: білім алушының жеке ерекшеліктері мен қабілеттерін анықтау негізінде оның жеке басының дамуы мен өзін-өзі дамытуын қамтамасыз ету. Оқытудың белсенді әдістері студенттердің ойлау қабілетін дамытуға мүмкіндік береді; олардың проблемаларды шешуге қатысуына ықпал етеді; білімдерін кеңейтіп және тереңдетіп қана қоймай, сонымен қатар практикалық дағдылар мен іскерліктерді дамытады. *Белсенді оқыту әдістерінің белгілері*:

- студенттің шешімдерді өз бетінше әзірлеуі;
- студенттердің оқу процесіне жоғары деңгейде тартылуы;
- біліктер мен дағдыларды қалыптастыруға және дамытуға басым бағытталғандығы;
- студенттер мен оқытушының байланысын тұрақты өңдеу және оқытудың өзіндік жұмысын бақылауы.

Оқу студенттің мүмкіндіктерінің шегіне жақын болуы керек: сәттілік сезімі аса маңызды қиындықтарды жеңе білгендігімен қалыптасады. Сондықтан әр сабақ үшін студенттердің жеке қабілеттерін ескеретін жеке тапсырмаларды, карталарды мұқият таңдау керек. Сараланған оқыту қызығушылықтар мен қабілеттердің дамуына ықпал етеді.

Интерактивті әдіс – студенттердің оқытушымен ғана емес, сонымен бірге бір-бірімен кең әрекеттесуіне және оқу процесінде студенттердің белсенділігінің үстемдігіне бағытталған *өзара әрекеттесу*

формасы. *Интерактивті оқытудың басты ерекшелігі* – оқу процесі бірлескен іс-әрекетте жүреді, ал топтық форманың барлық түрлерін интерактивті оқыту формаларына жатқызуға болады. Бұған *ұжымдық оқыту әдісі* де кіреді, бұл оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың осындай формасы деп түсініледі, егер *біреу бәрін және бәрі әрбірін үйретсе*. *Интерактивті әдістің негізгі міндеттері*: оқытудың диалогтық сипатын қамтамасыз ету, оқу материалын монологтық ұсынуды болдырмау; қол жетімді ақпарат көздерінен студенттердің материалдарды өз бетімен алу барысында олардың қайталануын болдырмау.

4. *Жаңаша оқытудың негізгі формасы* болып, оқытудың жеке және топтық түрлері табылады. Оқытудың бұл түрлеріндегі ең бастысы – студентке деген сенім, оның өз ісіне жауап беру мүмкіндігіне сүйене отырып, өз беделіне деген қадір-қасиет сезімін дамыту. Оқытудың фронталды түрі, көбінесе, бағыт беру, талқылау және түзету енгізуде ғана пайдаланылады.

5. *Оқыту құралдарына енген жаңалық ретінде* компьютерлік техниканың функционалдық мүмкіндіктері ескеріледі, себебі компьютерлік техника студентке ізденіс және зерттеу жұмыстарын жүргізе алатындай, білім алу ортасын құруға мүмкіндік береді, сондықтан оның өзіндік танымдылық іс-әрекеті белгілі бір дәрежеде белсендіріледі.

6. *Интерактивті әдістерді* қолданған кезде мұғалімнің рөлі күрт өзгереді (жаңарады). Педагогтың басқару қызметінің: а) жоспарлау; б) жоспарды жүзеге асыру; в) тексеру; г) түзету; д) бақылау, бағалау функциялары жүзеге асады. *Ұстаз* енді оқу процесін тек реттейді және оны жалпы ұйымдастырумен айналысады, алдын-ала қажетті интерактивті деңгейлік тапсырмаларды және топтарда талқылау үшін сұрақтар дайындайды, кеңес береді, жоспардың орындалу уақыты мен тәртібін бақылайды. Педагогикалық жүйенің қалған элементтері: 7. *Ұстаз* бен білім алушының бойындағы оқу процесіне деген қызығушылығы; 8. Білім алушының танымдық қызметінің әрекеттерін

және 9. Оқу нәтижелерін бағалау жөнінде төменде, мақаланың соңында талданады.

Сабақтың барысы. Теориялық материал «Төңкере оқыту – перевернутое обучение» әдісі бойынша мұғалім ұсынған онлайн-ресурстардың көмегімен үйде өз бетімен зерттеледі, ал аудиториялық уақыт ең қиын сәттерді талқылауға және мұғалімнің қолдауымен практикалық, зертханалық жұмыстарды орындауға арналады. Сабақтың бір бөлігі электронды ортаға және интернетке ауысатындықтан, жаңа материалды оқыту жеке формада болады. Мұғалім студенттермен бірге интернеттегі өзіндік жұмыспен сыныптағы практикалық сабақтардың уақыттық арақатынасын өзгерте алады. Мұндай оқытудың бірнеше мақсаты бар:

– өз бетінше жұмыс істеу дағдысын игеру, топтарда өз жұмысының тиімділігін арттыру;

– оқуға деген ынтаның артуы, студенттердің өз оқуы үшін жауапкершілік сезімінің қалыптасуы;

– студенттердің рөлінің білім алу процесіне белсенді қатысушыға ауысуы.

Бұл әдісті қолдану өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарынан басталады. Гарвард университетінің профессоры Эрик Мазур “төңкере оқытуды” қолдану бойынша эксперименттерді жүзеге асырған алғашқы адам болды [20].

Нәтижелер. I кезең: Жаңа тақырыптың теориялық бөлімін өз бетімен меңгерту “Төңкере оқыту” моделі негізінде келесідей ретте жүреді. Оқытуша барлық студенттерге ортақ электронды пошта ашып, алдын ала дайындаған дәрісті салып қояды. Студенттер әр тақырыптың соңында берілген “Білу”, “Түсіну” қадамдарының тапсырмаларын тезистік түрде үйде жеке дайындайды. “Білу” қадамының тапсырмалары “Кім?”, “Не?”, “Қашан?”, “Қайда?”, “Қалай” және т.с.с. басқа да ақпаратты іріктеуге арналған сұрақтардың қатысуымен құрастырылады. “Түсіну” қадамының тапсырмалар шартында жоғарыда іріктелген ақпараттың себепсалдарын анықтауға бағытталған “Неге?”, “Не үшін?”, “Оның себебі неде?”, “Түсіндір, дәлелде” дегендей сұрақтар мен сөзтіркестер қамтылады.

II кезең. Дәрістік сабақтың басында үйде орындалған тапсырмалар тексеріледі. Студенттер жұптық жұмыста бірін-бірі тексеріп, бағалайды: өз көршісімен дәптерлерін алмастырып, тапсырмалардың үйде орындалып келу дәрежесін тексереді, бағалау парағына «v» немесе «—» арқылы белгілейді. Дәріскер интербелсенді әдістер арқылы пікірталас ұйымдастырып, студенттердің жауаптарын: ауызша сұрайды, талқылатады, түсіндіреді, толықтырады немесе топтық жұмыс барысында презентациялар дайындағып қорғатады. “Білу”, “Түсіну” тапсырмалары 1-меңгеру деңгейіне жатады. Оқу процесінде “Төңкере оқыту” моделін қолдану арқылы оқушылармен жеке-жеке жұмыс істеуге мүмкіндік туады. Үй тапсырмасы бойынша қиналған студенттерге көбірек көңіл бөлуге болады, ал қабілетті студенттер шығармашылық тапсырмаларды орындауға еркіндік алады. Сабақтың соңында өзін-өзі, бірін-бірі бағалау нәтижесінде “Бағалау парағы” толтырылады. Оқу процесін ұйымдастырушы ретіндегі оқытушының міндеті – студенттердің танымдық-зерттеу қызметін ұйымдастыру үшін проблемалық оқу жағдайын туғызу, жетекшілік ету.

III кезең. Практикалық сабақтарда кері байланыс жүргізіледі. 1-деңгейге “Қолдану” тапсырмалары да жатады; 2-деңгей: “Талдау”, “Жинақтау”; 3-деңгей: “Бағалау” тапсырмаларын орындатады. Тапсырмалардың шартында төмендегідей талаптар қойылады: “Қолдануда” – алған теориялық білімді практикада бекіту; “Талдауда” – “Тақырыптың басты идеясы неде?”, “Салыстырылатын ұғымдардың ұқсастығы мен ерекшеліктері қандай?”; “Оларды Венн диаграммасы арқылы анықтап көрсет”; “Жинақтауда” – “Қорытынды шығар”, “Анықтама бер”, “Жүйеле”, “Кестені толтыр”, “Кроссворд құрастыр”, “Тірек-сызба құр” және т. б. сол сияқты тапсырмалар қамтылады; “Бағалау” тапсырмалары алған білім мен біліктілігін күнделікті өмірдегі проблемалық жағдайларды шешуге арналады. Олар: “Не білдім?”, “Нені үйрендім?”, “Сабақта алған білім мен дағдыларды өмірдегі қандай жағдайларда қолдануға бо-

лады?”, “Мысалы, ...” сияқты тапсырмалар беріледі. Мұндай тапсырмалар ұстаздың көмегімен, оның жетелеуімен орындалады.

ҮӘЖ технологиясының басқа педагогикалық технологиялардан айрықша ерекшелігі – міндетті түрде III кезең – кері байланыс кезеңі ұйымдастырылады. *Үшөлшемділіктің* мәні: әдістемелік жүйенің барлық компоненттерінің (мақсат, мазмұн, әдіс-тәсілдер, формасы мен құралдарының) үш деңгейде бір-бірімен иерархиялық байланыста болуында. Соның ішінде үш деңгейдің аралық мақсаттары бірінен-бірі туындайды, оларға сәйкес іріктелетін деңгейлік тапсырмалар жиынтығы бірін-бірі толықтырып, тереңдетіп, күрделендіріп отырады және нәтижелері белгілі бір балл санымен, үш рет өлшенетіндей етіліп, мақсаттары нақты қойылады. Кері байланыс кезінде әр студент әр тақырып бойынша “қосу” әдісі арқылы балл жинайды (үш деңгейдегі барлық тапсырмаларды біртіндеп орындау барысында): 1-деңгейдің “Білу”, “Түсіну”, “Қолдану” тапсырмалары 1-69 баллмен бағаланады. Бұл деңгейдің тапсырмаларының барлығын әр студент тегіс дұрыс орындап “есептелді” бағасын алуға міндетті. Сондықтан олар “екіліксіз” оқуға кепілдік алады. Бұл тәсіл де ҮӘЖ технологиясының айрықша белгісіне жатады. Келесі 2-деңгейдің “Талдау”, “Жинақтау” тапсырмалары – қосымша 20 баллмен (барлығы 89 балл болады); 3-деңгейдің “Бағалау” тапсырмалары – қосымша 11 баллмен (барлығы 100 балл болады) бағаланады. Мұндағы 1-деңгей – міндетті, 2-деңгей – алгоритмдік, 3-деңгей – эвристикалық деңгей деп аталады [19]. Әр деңгейде *білім сапасының* белгілі бір *түрлері* қамтамасыз етіледі: 1-деңгейде – білімнің *дұрыстығы*, толықтығы, әрекеттілігі (қолданбалылығы) 2-деңгейде – тереңдігі, икемділігі; 3-деңгейде – жүйелілігі, саналылығы, беріктілігі. Ю.К.Бабанский *білім сапасының 18 түрін анықтайды*) [21].

Семестрдің соңында әр тақырып бойынша жиналған балды мониторингке тіркеп отыру арқылы білім алушының үздіксіз даму траекториясы құрылады. Электронды журнал - Платонустағы балдар саны *білім*

сапасының объективті көрсеткішіне айналады. Ал, дәстүрлі оқытудағы бағалау әдісі бойынша қарапайым тапсырмаға да, күрделі тапсырмаға да, дұрыс орындалса болды – жаппай «бестік» бағасы қойыла береді. Сондықтан студенттің бұл жағдайда алған бағасы оның оқу жетістігінің әділ көрсеткіші бола алмайды.

Мазмұнды үш деңгейлік тапсырмаларға іріктеу – ішкі саралауға жатады. Студенттердің деңгейлік тапсырмаларды біртіндеп орындауы арқылы балл жинап, олардың жеке қабілеттеріне сәйкес шағын топтарға іріктелінуі – сыртқы саралауға жатады [18].

P/s: Жалпы орта білім беретін мектепте ішкі саралау (мазмұнды деңгейлеу) арқылы оқыту мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында көрсетілген; сыртқы дифференциация арқылы оқыту лицей, гимназия, арнаулы мектептер, пәндерді тереңдетіп оқытатын мектептерде жүзеге асырылады

СӨЖ және СОӨЖ-ын орындау барысында студенттер шығармашылық деңгейде өз бетімен білім алып, өзін-өзі басқару арқылы өз бетімен дами алатын тұлғаға айналу дағдыларын қалыптастырады [18]. Мұндай жұмыстарды орындау барысында студенттерден зерттеушілік әдіс арқылы Б.Блум таксономиясының “Білуден” бастап “Бағалауға” дейінгі барлық алты шағын мақсатына сәйкес тапсырмаларды өзі құрастырып, орындау талап етіледі және олар бөлек 100 балдық жүйемен бағаланады. Демек, ЖОО-ң түлектерінің әрқайсысы барлық оқу пәні бойынша «екіліксіз» оқуға (1-деңгейдің “сынағынан” міндетті түрде өту арқылы) *кепілдік* бар және жеке басының қабілетіне сәйкес өзі таңдаған арнайы пән бойынша (сыртқы саралау) “өмір бойы білім ала алатын тұлғаға” айналуына *қолайлы жағдай* тугызылады.

Талқылау. Сонымен, мақсаттарды *диагностикалық* тұрғыдан қою *мазмұнды жаңартуды*, яғни оның көпдеңгейлілігін, білім сапасының барлық түрлерін (дұрыстығы, толықтығы, тереңдігі, жүйелілігі, саналылығы, беріктілігі және т.б.) мазмұнмен қамтуды талап етеді [21].

Сонда ғана дамыта оқытуды ұйымдастыру мүмкіндігі туады. Мақсатты диагностикалық тұрғыдан қоймай, студенттердің оқудағы жетістіктерін (нәтижені) әділ бағалауды жүзеге асыру мүмкін емес. Оның үстіне ол педагогикалық квалиметрияны (алған нәтижені сапалық тұрғыдан өлшеуді) жетілдіруге, практикаға бағалау жүйесінің жаңартылған түрін енгізуге, оқыту сапасының мониторингін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Педагогикалық квалиметрия оқыту сапасын бағалау мен өлшеу әдістерін зерттеумен айналысады, яғни, ол – жалпы сапа туралы ғылым – **квалиметрияның** бір бағыты болып табылады [18].

Қорытынды. ҮӘЖ технологиясын оқыту үдерісіне ендіру барысында студенттер:

а) интербелсенді және зерттеушілік әдістер арқылы өз бетімен білім алуға дағдыланады;

ә) міндетті түрде әр тақырып бойынша әділ бағаланады. Бірінші деңгейдің барлық тапсырмалары дұрыс орындалса, “сынақ” арқылы 69 балл жиналады. Екінші деңгей үшін 20 балл, үшінші деңгей үшін 11 балл қосылып, барлығы 100 балл жиналса, білім алушының білім, біліктілік деңгейі “**берік**” деп бағаланады және ол дәстүрлі оқытудағы “бестік” бағасына сәйкес келеді. Әр оқу пәнінің барлық тақырыбы бойынша студенттің білім жетістігін бағалау қажеттілігі – оқытудың “Үшөлшемді әдістемелік жүйесі” технологиясының айрықша белгілерінің бірі және басқа техно-

логиялардан артықшылығы болып табылады. Нәтижесінде:

– “азайту” әдісімен (“бес” ала алмасаң – “төрт” немесе “одан да төмен баға қою” қағидасына сәйкес) жүргізілетін дәстүрлі бес балдық бағалау жүйесі жойылады. Ол – білім алушының жүйесін тоздыратын, оқуға деген ынтасын жоятын “жазалау” әдісіне жатады;

– қолданысқа рейтинг жүйесі бойынша бағалаудың “қосу” әдісі енгізіледі. Ол тапсырмалардың сандық, сапалық қасиеттеріне сай балл жинау арқылы (квалиметриялық амал негізінде) студенттің білім алуға деген қызығушылығын арттырады. Сондықтан, ҮӘЖ технологиясы – денсаулық, психика сақтаушы технологиялар қатарынан табылады;

– әр студент барлық оқу пәнінен екіліксіз оқуға кепілдік алады;

– студенттің бір бағытта болса да (арнай курс бойынша) қабілеті ашылады;

– дарынды студент жан-жақты дамуға мүмкіндік алады;

– ЖОО түлегінің бойында өмір бойы өзіне қажетті білім ала алатын құзыретті тұлғаның дағдылары қалыптасады.

Сондықтан, ЖОО-дағы оқу процесін үшөлшемді әдістемелік жүйе негізінде ұйымдастыру білім беру сапасын арттырудың тиімді жолдарының бірі, себебі: түлектердің өзі таңдаған мамандығын толық және терең меңгеріп жүйелі түрдегі берік білім алуына, шығармашылық қызметтің дағдыларын қалыптастыруына қолайлы жағдай туады, деген сенімдеміз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

[1] Звонников В.И. Педагогические измерения в управлении качеством обучения: Дис. ... д.п.н. /Звонников Виктор Иванович. – Ростов н/Д., 2006. – 405 с.

[2] Таубаева Ш.Т., Максүтова И.О., Шагиев М.Р., Improving the efficiency of educational technologies in a military higher education institution on the basis of the integrative potential of didactics //Педагогика и психология. – 2021. – № 1(46). – С.14-21.

[3] Александров Е.Л., Шульман М.Г. Формирование инновационной образовательной среды высшей школы как фактор активизации познавательной деятельности студентов: зарубежный опыт //Вестник Томского государственного педагогического университета, научный журнал. – 2018. – № 1(190). – С.116-122 [Электрондық ресурс]: URL: elib.tomsk.ru>elib/data/2018/2018-0087/2018... (өтінім берілген күні: 30.10.21).

[4] Никандров Н.Д. Россия: социализация и воспитание на рубеже тысячелетий. – М., 2000. – С.6.

[5] Соловова Н.Р. Методическая компетентность преподавателя вуза: монография. – М.: АПК и ППРО, 2010. – 324 с.

[6] Тануркова Е.И. Новое качество образования как результат технологизации образовательного процесса // Проблемы и перспективы развития образования: Материалы международной научной конференции, Т. II. – Пермь: Меркурий, 2011. – С.195-197.

[7] Мынбаева А.К., Садвакасова З.М., Инновационные образовательные технологии: Учебное пособие в 2-х ч. Часть 1, – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 205 с.

[8] Мынбаева А.К., Садвакасова З.М., Инновационные образовательные технологии: Учебное пособие. Часть 2, – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 362 с.

[9] Черкасова О.А. Инновационные технологии в вузе [Электрондық ресурс]: URL: https://www.sgu.ru/sites/default/files/conf/files/2018-03/cherkasova_osm_2018.pdf, (өтінім берілген күні: 30.10.21).

[10] Черкасова О.А., Черкасова С.А. Повышение уровня новаторства педагога // Образование в современном мире: Сборник научных статей / Под ред. проф. Ю.Г.Голуба. - Саратов: Саратов. ун-т. – 2017, – Т.12. – С.407-411.

[11] Гущина Е.В. Активное обучение как условие формирования образовательного пространства организации среднего профессионального образования // Научные труды Московского гуманитарного университета. – 2017. – № 6 [Электрондық ресурс]: URL: <http://journals.mosgu.ru/trudy/article/view/617> (өтінім берілген күні: 06.11.21.).

[12] Современные образовательные технологии: Учебное пособие / под ред. Н.В.Бордовской. – М.: КНОРУС, 2010. – С.11.

[13] Селевко Г.К. Энциклопедия современных образовательных технологий. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т.1. – С.48.

[14] Сейсенбеков Е.К., Телахынов Е.Б. Физкультурно-спортивная работа в учреждениях образования зарубежных стран: сравнительный анализ и организационные формы // Педагогика и психология. – 2018. – № 1(34). – С.126-133.

[15] Сейсенбеков Е.К., Тастанов А.Ж., Телахынов Е.Б., Білім алушылардың дене тәрбиесін жүзеге асырудағы педагогикалық әдістер // Педагогика и психология. – 2019. – № 1(38). – С.205-213.

[16] Надыров А., Мухиддинов Е., Дайрабаев С. Интерес к новым видам спорта как фактор формирования устойчивого стремления к здоровому образу жизни у студенческой молодежи // Педагогика и психология. – 2020. – № 1(42). – С.140-156.

[17] Использование активных и интерактивных методов обучения на уроках физической культуры [Электронный ресурс]: URL: <https://nsportal.ru/shkola/materialy-k-attestatsii/library/2018/01/21/ispolzovanie-aktivnyh-i-interaktivnyh-metodov> (өтінім берілген күні: 30.10.21).

[18] Караев Ж.А., Кобдикова Ж.У. Технология трехмерной методической системы обучения: сущность и применение. – Алматы, 2018. – 480 с.

[19] Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.

[20] Перевернутое обучение: Образовательная технология [Электрондық ресурс]: URL: <https://nsportal.ru/shkola/obshchepedagogicheskie-tehnologii/library/2020/03/12/obrazovatel'naya-tehnologiya> (өтінім берілген күні: 30.10.21).

[21] Бабанский Ю.К. Избранные педагогические труды. – М.: Педагогика, 1989. – 560с.

References

[1] Zvonnikov V.I. Pedagogicheskie izmereniya v upravlenii kachestvom obucheniya: Dis. ... d.p.n. / Zvonnikov Viktor Ivanovich. – Rostov n/D., 2006. – 405 s.

[2] Taubaeva Sh.T., Maksutova I.O., Shagiev M.R., Improving the efficiency of educational technologies in a military higher education institution on the basis of the integrative potential of didactics // Pedagogika i psihologiya. – 2021. – № 1(46). – S.14-21.

[3] Aleksandrov E.L., Shul'man M.G. Formirovanie innovacionnoj obrazovatel'noj sredy vysshej shkoly kak faktor aktivizacii poznavatel'noj deyatel'nosti studentov: zarubezhnyj opyt // Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta, nauchnyj zhurnal. – 2018. – № 1(190). – S.116-122 [Elektronnyy resurs]: URL: elibrary.tomsk.ru/elibrary/data/2018/2018-0087/2018... (otimim berilgen kuni: 30.10.21).

[4] Nikandrov N.D. Rossiya: socializaciya i vospitanie na rubezhe tysyacheletij. – М., 2000. – S.6.

[5] Solovova N.R. Metodicheskaya kompetentnost' prepodavatelya vuza: monografiya. – М.: APK i PPRO, 2010. – 324 s.

- [6] Tanurkova E.I. Novoe kachestvo obrazovaniya kak rezul'tat tekhnologizacii obrazovatel'nogo processa // Problemy i perspektivy razvitiya obrazovaniya: Materialy mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii. – T.II. – Perm': Merkurij, 2011. – S.195-197.
- [7] Mynbaeva A.K., Sadvakasova Z.M., Innovacionnye obrazovatel'nye tekhnologii: Uchebnoe posobie v 2-h ch. Chast' 1, – Almaty: Kazak universiteti, 2019. – 205 s.
- [8] Mynbaeva A.K., Sadvakasova Z.M., Innovacionnye obrazovatel'nye tekhnologii: Uchebnoe posobie. Chast' 2, – Almaty: Kazak universiteti, 2021. – 362 s.
- [9] Cherkasova O.A. Innovacionnye tekhnologii v vuze [Elektronnyy resurs]: URL: https://www.sgu.ru/sites/default/files/conf/files/2018-03/cherkasova_osm_2018.pdf, (otnim berilgen kuni: 30.10.21).
- [10] Cherkasova O.A., Cherkasova S.A. Povyshenie urovnya novatorstva pedagoga // Obrazovanie v sovremennom mire: Sbornik nauchnyh statej / Pod red. prof. Yu.G.Goluba. – Saratov: Sarat. un-t. – 2017, – T.12. – S.407-411.
- [11] Gushchina E.V. Aktivnoe obuchenie kak uslovie formirovaniya obrazovatel'nogo prostranstva organizacii srednego professional'nogo obrazovaniya // Nauchnye trudy Moskovskogo gumanitarnogo universiteta. – 2017. – № 6 [Elektronnyy resurs]: URL: <http://journals.mosgu.ru/trudy/article/view/617> (otnim berilgen kuni: 06.11.21.).
- [12] Sovremennye obrazovatel'nye tekhnologii: Uchebnoe posobie / pod red. N.V.Bordovskoj. – M.: KNORUS, 2010. – S.11.
- [13] Selevko G.K. Enciklopediya sovremennyh obrazovatel'nyh tekhnologij. – M.: NII shkol'nyh tekhnologij, 2006. – T.1. – S.48.
- [14] Sejsenbekov E.K., Telahynov E.B. Fizkul'turno-sportivnaya rabota v uchrezhdeniyah obrazovaniya zarubezhnyh stran: sravnitel'nyj analiz i organizacionnye formy // Pedagogika i psihologiya. – 2018. – № 1(34). – S.126-133.
- [15] Sejsenbekov E.K., Tastanov A.Zh., Telahynov E.B. Bilim alushylardyn dene tarbiesin zhuzege asyrudagy pedagogikalyk adister // Pedagogika i psihologiya. – 2019. – № 1(38). – B.205-213.
- [16] Nadyrov A., Muhiddinov E., Dajrabaev S. Interes k novym vidam sporta kak faktor formirovaniya ustojchivogo stremleniya k zdorovomu obrazu zhizni u studencheskoj molodezhi // Pedagogika i psihologiya. – 2020. – № 1(42). – S.140-156.
- [17] Ispol'zovanie aktivnyh i interaktivnyh metodov obucheniya na urokah fizicheskoy kul'tury [Elektronnyy resurs]: URL: <https://nsportal.ru/shkola/materialy-k-attestatsii/library/2018/01/21/ispolzovanie-aktivnyh-i-interaktivnyh-metodov> (otnim berilgen kuni: 30.10.21).
- [18] Karaev Zh.A., Kobdikova Zh.U. Tekhnologiya trekhmernoj metodicheskoy sistemy obucheniya: sushchnost' i primenenie. – Almaty, 2018. – 480 s.
- [19] Bepal'ko V.P. Slagaemye pedagogicheskoy tekhnologii. – M.: Pedagogika, 1989. – 192s.
- [20] Perevernutoe obuchenie: Obrazovatel'naya tekhnologiya [Elektronnyy resurs]: URL: <https://nsportal.ru/shkola/obshchepedagogicheskie-tekhnologii/library/2020/03/12/obrazovatel'naya-tehnologiya> (otnim berilgen kuni: 30.10.21).
- [21] Babanskij Yu.K. Izbrannye pedagogicheskie trudy. – M.: Pedagogika, 1989. – 560 s.

Иновационные технологии обучения в высших учебных заведениях

Ж.У. Кобдикова¹, А. Белегова¹, М.К. Булакбаева², А.К. Толкынбаева³

¹Казахская Академия спорта и туризма,

²Казахский государственный женский педагогический университет,

³Казахский национальный университет имени аль-Фараби
(Алматы, Казакстан)

Аннотация

В статье проведен теоретический анализ и обобщение данных научных публикаций о процессе технологизации обучения в вузе, повышении качества образования, переосмыслении отношений между субъектами образования, оптимизации материально-технических затрат. Приведены различные взгляды ученых на определение понятия педагогической технологии. Показаны отличия педагогических технологий от интерактивных методов обучения, способы повышения и измерения качества обучения на ос-

нове внедрения в учебный процесс педагогической технологии “Трёхмерная методическая система обучения (ТМСО)”. Описаны критерии оценки достижений учащихся (уровень компетентности) на основе квалиметрического подхода. Рекомендованы эффективные способы решения таких актуальных вопросов как: отслеживание траектории развития студента через проведение мониторинга их учебных достижений в рамках изучаемых дисциплин, выявление одаренных студентов и создание условий для их самостоятельного развития.

Ключевые слова: технологии обучения; интерактивные методы; “трехмерная методическая система обучения”; качество обучения; измерение качества; квалиметрический подход; критерии оценки; траектория развития; мониторинг.

Innovative teaching technologies in higher educational institutions

Zh. Kobdikova¹, A. Belegova¹, M. Bulakbaeva², A. Tolkyimbaeva³

¹*Kazakh Academy of Sports and Tourism,*

²*Kazakh State Women's Pedagogical University,*

³*Al-Farabi Kazakh National University*

(Almaty, Kazakhstan)

Abstract

The article provides a theoretical analysis and generalization of the data of scientific publications on the process of technologization of education at the university, improving the quality of education, rethinking the relationship between the subjects of education, optimizing material and technical costs. Various views of scientists on the definition of the concept of pedagogical technology are given. Shows the differences between teaching technologies and interactive teaching methods, ways to improve and measure the quality of teaching based on the introduction of the educational technology “Three-dimensional methodical teaching system (TMTS)” into the educational process. Criteria for assessing student achievement (level of competence) based on the qualimetric approach are described. Effective ways of solving such topical issues as: tracking the trajectory of a student's development through monitoring their educational achievements within the studied disciplines, identifying gifted students and creating conditions for their independent development are recommended.

Keywords: teaching technologies; interactive methods; “Three-dimensional teaching system”; teaching quality; quality measurement; qualimetric approach; assessment criteria; development trajectory; monitoring.

Редакцияға қабылданды: 04.10.2021

FTAMP 14.25.09

<https://doi.org/10.51889/2021-4.2077-6861.11>

P.M. МУСАХАН¹, Д.М. БОРАНКУЛОВА¹

¹*Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті (Алматы, Қазақстан),
musakhan1996r@gmail.com, dinaborankulova@mail.ru*

WIZER.ME – БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӘРЕКЕТТЕСУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУШЫ ҚҰРАЛ

Аңдатпа

Мақалада мұғалімдерге дәстүрлі және қашықтықтан оқыту үрдістерінде дидактикалық идеялар негізінде, сапалы білім беру мен жаңашылдық ой тудыруда көмекші құрал бола алатын бағдарлама қарастырылған. Білім беру саласында маңызды мәліметтер және құнды ресурстарды дайын ұсынып ғана қоймай, оқушы тез ұғынып, түсініп алатындай көрнекіліктермен баяндау маңызды. Жаңа оқу бағдарламаларын әзірлеуде негіз болған мәселелер – жүйелі іс-әрекеттік тәсілді жүзеге асыру арқылы